

Štev. 2.

V Trstu, 12. januarja 1895.

Letnik VIII.

„Slovanski Svet“, 2. št., je bil zasežen zaradi uvodnega članka „Nacionalna avtonomija in deželni zbori“. Ker se nam niso naznačila mesta, ki so dala povod zapleni, dolžni smo namestiti drugo snov. Op. Ur.

Slovanska publicistika.

Sedaj ob začetku leta je primerno, da izpregovorimo nekoliko tudi o slovanski publicistiki, kakó se vedejo novine, veliki in mali časopisi slovanskih narodov.

Kar se dostaje duha, ki prešinja slovansko novinstvo, treba je povdarjati, da je v obče tako, kakoršne so razmere dotičnih narodov, in ker se razun ruskega naroda, vsi ostali Slovani gibljejo in sučejo v ožih ozemljih, pod vplivom tesnega obzorja, so le ruske novine po duhu take, da se morejo primerjati z novinstvom drugih večih civilizovanih narodov. Jedinó ruske novine se ne izgubljajo v malenkostih ter so vajene presojevati stvari z dalekosežnimi merili in ne le vsako stvar zase, ampak tudi po njeni sovisnosti z drugimi stvarmi. A tako ali vsaj približno tako bi moglo biti tudi pri novinah malih slovanskih narodov. Saj duh, tudi če je navezan na ože in majhne razmere, more vendar dobivati snovij od drugod ter takó po razmerah pridobljenega in pomnoženega, duševnega materiala prekoračiti ozke prvotne domače meje. Filozofi in tudi veliki politiki se mnogokrat vzgajajo v zatišjih, kjer se toliko intenzivneje bavijo s proučevanjem sistemov, prošlosti in z opazovanjem sedanjosti. Tudi so tu pa tam slovanski mali narodi vzgojili uže velikih misliteljev, sposobnih, delovati in voditi med večimi in velikimi narodi.

Kakó je pa to, da novine malih slovanskih narodov poprek zaostajejo za zadacami in gesli, ki si jih postavljajo? Kakó je to, da se ne drže pomena tistih fraz, ki jih tolikokrat ponavljajo o slovanskih skupnih interesih in o slovanski kulturni vzajemnosti? Te fraze so doslej največa laž, a da je takó, krivda je na voditeljih, ki so sami omejeni, in tudi ko bi ne bili, pa vežejo na ozke meje svoja glasila. Slovanski separatisti na zapadu in jugu vzgajajo po časopisju ozkosrčnost in zapirajo

svojim narodom oči, da ostajajo kratkovidni ter se radujejo jedino v svojem šovinizmu!

Slovanske novine na zapadu in jugu so to, kar je obča politika malih slovanskih narodov. Beda je tu, beda je tam. Novinstvo malih slovanskih narodov vsaj drugega nasproti drugemu nima konkurencije; novine vsakega teh narodov bi mogle torej gojiti duh skupnih interesov; mogle bi zajemati druge od drugih.

Te novine mogle bi seznanjati svoje občinstvo o novinah drugih slovanskih narodov uže zaradi tega, ker ne morejo priobčevati vsega, kar prinašajo druge. A kaj vidimo? Niti jeden časnik južnih in zapadnih Slovanov ne navaja ob novem letu ali med letom novin, ki so take in take pri slovanskih sosedih. Se manj jih označujejo, da bi se vedeli ravnati po njih tisti čitatelji, ki bi se radi poleg domačih novin naročili tudi na kak drug slovanski list. Tu se zagrešajo proti pospeševanju spoznavanja drug drugega, proti tistemu tiru, ki bi dovajal do seznanja o skupnih kulturnih interesih.

Kolikor se ne da ta temna stran opravičiti iz separatistiške omejenosti na domačih tleh, razlagati jo moremo iz nevednosti, iz nepoznanja drugih slovanskih jezikov in iz vzgojene ljubezni, da celó uredniki slovanskih listov zajemljejo snovi rajši iz tujih, nego slovanskih virov in listov. Iz tega pa sledi, da noben slovanski list ne priporoča listov drugih Slovanov svojim čitateljem. Tako pa ostajejo novine slovanskih narodov omejene na vsak narod posebe, in niti uredniki drugih Slovanov ne izrabljajo iz pristnih virov tega, kar poročajo o drugih Slovanih. Tista vzajemnost, ki jo naglašajo novinarji, je puhla in najneresničnša fraza med njimi samimi.

Ker imajo ti novinarji zadačo, vzgajati svoje občinstvo v domačem separatizmu ali celó partikularizmu, molcé celó o belih vranah slovanske publicistike, katere se tu pa tam zaresno bavijo s točkami o skupnih materialnih, duševnih, literarnih in v obče kulturnih interesih. Tolikokrat se pripoznava in povdarja potreba takih slovanskih ali za Slovane tudi v tujih jezikih pisanih listov, a kedar se vstvarijo ali zaresno delujejo v kaki deželi, v kakem mestu bodisi v domačih ali tujih zemljah, pa se slovanski listi poprek zmenijo zanje, kakor za lanski sneg. Če jih tu pa tam izrablja kdo, stori na tihem, a da bi take liste priporočal svojim čitateljem in Slovanom

v obče, to mu ne pride nikakor na misel. Takó umevajo slovanski novinarji interese narodov, za katere, kakor trdijo, goré z dušo in telom. Naj dokažejo, da to ni britka istina!

Vsled tega, da se omejuje novinstvo malih slovanskih narodov na ozke domače potrebe, da se suče vedno v kolobaru jednih in istih domačih interesov, zanemarija prav za prav tudi te interese; kajti ti interesi so v mnogoteri zavisnosti od skupnih interesov, in če ne poznamo poslednjih dobro, ne moremo poštovati po vrednosti tudi teh zadač in potreb, katere smatramo svojimi. Publicistika slovanskih narodov na jugu in zapadu je zakrivila, da se še danes takó malo zaveda slovansko občinstvo sovisnosti, ki je med obćimi in specialnimi slovanskimi kulturnimi zadačami. To je velika napaka, ki se od leta do leta veča in je naposled pregreha nad slovanskimi narodi samimi.

Kaka je pa z novinstvom pri malih slovanskih narodih doma? Še hujše, nego nasproti zunanjim Slovanom! Na zunaj, kakor smo rekli, ni se jim treba bati konkurencije; doma pa ne le da so novine strankarske, ampak se celó sorodni listi, glasila jedne in iste stranke, ne podpirajo, kakor bi zahteval pravi interes dotičnih strank. Če ne kadi listu listu, ne omenjajo se med seboj, ne priporočajo drug druga niti ob novem letu.

Tu vladajo samo nizki in malenkostni povodi. Listi in lističi jednega in istega slovanskega naroda, jedne in iste stranke ne prenašajo in ne pretrpe nobene še toliko koristne ali potrebne kritike. Gorjé listu, ki hoče pomagati s kritiko obći stvari! Zapusté ga, ugonobé ga, in morilci lista so poleg voditeljev novinarji sami.

Taka je v obće publicistika na slovanskem zapadu in jugu; taka je kljubu temu, da se hvalisa novinstvo, da je posebna velevlast.

Novinstvo malih slovanskih narodov je prevzelo več slabostij od židovskega novinstva; duha velikih narodov, kakor je še te dni zatrdil velik ruski list, pa se ni oprijelo. Novinstvo malih slovanskih narodov moglo bi poštovati moč cerkvenih organizacij; te niso še pri nobenem veroizpovedanju popačene toliko, da bi v domačem taboru prezirale razne pomoči, ki jim dohajajo, in kar se dostaja novinstva, je vsaj duh vsake cerkvene organizacije duh vzajemnosti, duh skladnosti, soglasja in podpore. Katoliško in pravoslavno novinstvo prešinja duh vzajemnosti, ki kaže tudi dejanja.

Ta duh se ne omejuje na jeden jezik, ampak njegova ljubav obseza vse, ki so istega ali sorodnega duha, in ta ljubav se razodeva tudi pri novinstvu. Kdor ima oči, naj gleda okolo sebe, pa bode videl, da imamo prav, in da je v slovanski publicistiki treba drugače vesti se, nego se postopa dandanes. Publicistika, ki je velevlast za zidanje, more isto moč kazati tudi pri rušenju; a publicistika malih slovanskih narodov je doslej zidala bolj kitajske zidove, nego pa pletla vezi za kulturne interese teh narodov. Naj bi postalo bolje tudi v tej publicistiki!

Naše posvetno razumništvo in akademična mladež.

Klic epijočega v puščavi.

„Mladi in stari ne bodo nikdar o istih rečeh istih misli.“

„Sl. N.“ II. čl. o zaupnem shodu.

„Kakor nas uči zgodovina, ima omladina vsacega naroda na svoje domovine osodo, na njeno srečo ali ne-

srečo več ali manj vpliva; tudi omladina našega naroda ima torej na njegov razvitek, njegovo duševno in telesno blagostanje, — dà, rekli bi njegovo prihodnost v svojih rokah!“ — S temi besedami so uvedli Dunajski naši dijaki svoj poziv, ko so zasnovali l. 1869. svojo „Slovenijo“, v teh mislih je vzrastlo doslej nad sedem stotin „Slovenijanov“, in v teh mislih je vzgojena tudi naša akad. mladež!

O istini navedenih teh besedij pač niti v nas Slovencih nikdor ne dvomi, in obće se pripoznava, da je bodočnost onega, kdor ima mladino. Kaj določno to izraža dr. A. Mahnič, ki navaja v svojem „R. K.“: „Kdor ima šolo, njegova je prihodnost . . . Vse je torej odvisno od tega, kakoršno je razumništvo narodovo . . . Razumništvo je tako, kakoršno se vzgaja po srednjih šolah . . . Visoke šole, vseučilišča določujejo usodo narodovo in tok zgodovinskega razvoja.“

Dà, res je tako! Zato pa je treba, da si vsaka „stranka bodočnosti“ pridobi generacijo, zlasti akadem. mladež: „Iz teh vrst pričakujemo pomoči, iz teh vrst jo dobimo, kadar nam onemorejo moči“, izjavil je svoje dni najmlajši naš Dunajski dvorni svetnik.

To so vedeli tudi pri Slovencih uže osnovatelji „mladoslovenske stranke“, in v njihovem smislu je izjavil tedanji drž. poslanec dr. Jos. Vošnjak l. 1873. v Dunajski „Sloveniji“: „Videli smo, da mladina učeča se v tujih mestih, kjer je prodrla ideja svobode uže davno v javnost, nam od dne do dne bolj odpada, ker zna, da vlada pri nas za vsem še vedno mračnjastvo. Da se to dalje ne zgodi, da ne izgubimo inteligencije, vzrastle iz naroda, . . . zapisali smo si na naš prapor svobodo.“

Isto izvajajo danes še najboljše med nami možje one stranke, ki si je zapisala „vero“ na prapor. In tako, pa uprav po njihovem vzorcu, delaj tudi slovensko posvetno razumništvo, če hoče, da ne zamre s svojim rodom in s svojimi nazori.

Na našem posvetnem razumništvu je, da dá narodu vzorno mladež, na njem, da vzreja izmed te mladeži značajne može in cele junake, ki se bodo brezobzirno, povsodi in vselej borili za svetinje slov. naroda. In jedno na njegovih ramah leži odgovorno in težko to breme, kajti tisti znatni del naše duhovščine, ki slepo sledi hudournemu toku Goriškega proroka, nima več srca za izvensemiško mladež. Tuja jej po sebi odtuji se svojevoljno in trmasto bolj in bolj od posvetnih svojih tovarišev, in če pojde tako dalje, kmalu pridejo na Slovenskem dnevi, ko ne najdeš več družčine obeh stanov, ako se nas ne vsmili Bog!

Tem teža, tem silnejša je torej zadača, katero ima posvetno razumništvo vršiti, — in, ako si položi roko na srce ter se vpraša, kakó naj se izvršuje velika ta dolžnost, *odkrito mora priznati, da ne tako, kakor se je godilo doslej.* V stranke razcepljeni o najvažnejših vprašanjih, uže ob začetku nesložni in nejedini, izvrševali niso vodilni možje vseh strank „malenkostne“ te svoje dolžnosti tako, kakor bi jo bili morali, niti tako, kakor je uprav akad. mladež pričakovala od njih. V bodoče bode treba drugače zadostiti veliki tej odgovornosti za obseg vsega naroda, nego se je delalo še v najzadnji prošlosti. Taka brižnost pa je uže skrajno potrebna!

Od dne do dne naraščajoča ošabnost in preširnost nemškega dijaštva v domovini na jedni strani, izvrstna organizacija znane nasprotne stranke med narodom samim na drugi strani zahteva skrbnega dela, zahteva nujne popolne podpore.

Uže pada na jedni strani hram za hramom, uže se dviga na drugi strani trdnjava za trdnjavo.

„Radogojev“ dobro namišljeni, a slabo in nelep proizvedeni sklep, ki odreka vsakemu „borečemu“ se velikošolcu kratko malo podporo, oslabil je stališče slov. dijaštva in izročil Dunajsko „Slov. podp. društvo“ v one roke, v katerih za isto dijaštvo ni srca ni bora. Niti neboreči „Slovenijan“, kaj še „Savan“, ki se je zapisal s tem vstopom v tako (!) društvo menda antichristu, iz golih strankarskih vzrokov ne dobi tam kake podpore več!

Vstane pa najviša tajna inkvizicija, v kateri sedé zoperniki napredne mladéži, in katero bajé vodita dva

velečastna doktorja, vstaja „Danica“, vstaja „Leonina“, vstaja novodijaško glasilo, grad za gradom . . . In to vse, vse so plodovi nebržnosti, kratkovidnosti, nedelavnosti, so vzgledi, kako se je postopalo proti ogromni večini slov. dijaštva v zadnjem času — in kako se ne sme postopati v bodoče z iste napredne strani.

Med dijaki se je bila izcimila prva misel o ustanovitvi podpornih društev. Oni so delali in agitovali prvi za nje, v zahvalo pa so jih nekaterniki desóvali, drugi pa izvrgli iz občestva podpiranih. In 500 starešin „Slovenije“ pa „Save“ nima in se ne zaveda toliko moči in odločnosti, niti ugleda in volje, da zatre take pogubne pojave!

(Dalje pride).

Kraški soneti.

X. Cézura, kras, ti meni se dozdevaš!
Cézura ostra, prag, sív, kameniti,
Ki čezenj slednjemu je prestopiti,
Ker dvoje dób prirodno mi ločevaš.

Na robu tu stoječ zrem po daljavi
V prošlosti temni mrak in v zoro jasno,
Ki dviga se smejoč ob oceani — —

Prošlost: cvetoči svet, pod sneg zdaj skriti,
Bodočnost: mörje, sívo in brezdanje; —
Tu gnév in kës in tam? — bodoče sanje!
A sredi njih mejnik ti siloviti!

In tu na pragu čut mi nekov pravi,
Da vzlasti glede „sanj“ bi sodil glasno
Vam srečno novo leto — oj Slovani!

x-y.

Metulj in jaz.

Dejala mi je tvoja mati,
Da sem metulj,
Ko sem od tebe, angelj zlati,
Med svet odplul.

Raz cvetko na cvetico leta
Metulj po med,
A jaz ne vem drugam izleta
Ko v tvojo sled.

Vilindar.

Na staru godinu.

Sjever brije, ljuta zima,
Granje puca, nebo tmurno,
A oblaci hrle brzo . . .
Tako časi lete žurno . . .

Nebo mrko, zviezda nema,
Na čas koja tek zasine —
Kano sveća pokraj odra
Umiruće te godine . . .

Ure tuku tiho, bolno,
Svečani se časak sprema,
Godinica jedna gine,
Da je više nikad nema.

Da utone tad u vječnost
Ko u more sitna suza,
Kad sa tužna oka kane
I na lice tiho spuza . . .

Polnoć bije. Na rastanku,
Staro ljeto, mi smo sada!
Dosta li je bilo boli!
I golema dosta jada!

Ali eto dodje časak,
Gdje će novo k nama doći,
Da nam ono tad donese
Gorkih dana, težkih noći!

Ali neka . . . mi s veseljem
Čekasmo, da novo svane,
Ko s veseljem što čekasmo,
Na te, staro ljeto, lane!

Novo ljeto eto došlo,
Svijet i nas da pomladi,
Pa kličemo: Da si zdravo,
Novo ljeto — novi jadi!

Sjever brije . . . snijeg prši
Pa pokriva zemlju cielu
I stabalju k novom ljetu
Košuljicu daje bielu . . .

Nebo mrko, zviezda nema,
Na čas koja tek zasine
Kano sveća pokraj odra
Uminule već godine . . .

Kalnički.

Gjulsiji.

I.

Vidjeh te jednog dana,
Bila si tako krasna,
Na čelu ti je sjala
Ljubavi zviezda jasna.

Na pogled oka tvoga
Trgnuh se, plakat htjedoh,
I suzrim okom, dušo,
Niemo sam tebe gledô.

Ti si alem, ti si slava
Mojih pjesama,
U ljepoti kraljica si
Medju vilama,

Krasna Gjulsijo!

Tvoje oči biser-oči,
Do dva alema,
Tvoje usne — ljubavnoga
Vrelo plamena,

Divna Gjulsijo!

A tvoj glasak, zvučna lira
Pjesme brvatske,
A tvoj govor, slatki romon
Vile slavjanske,

Rajska Gjulsijo!

T. H. Saraić.

II.

Не дичим се

Не дичим се благом пустим,
Убога је кеса моја;
Ах' се дичим што сам србин
Јуначкога рода, соја.

Моје благо и богатство,
То је с'јење поносито;
Моја срећа, моја слава,
И копље је убито.

Зато нећу друге среће;
Нећу сребра, нећу злата;

Нашто мени благо св'јета,
Кад је моја срећа ова,
Да у с'јењи ово живим
Међу јато соколова?

Мјесто тога слобода је
Српском роду с неба дата.

Што ли алато, што ли бисер;
Слобода је алато моје!
То једино благо србини
Од вјекова бранио је.

Миљо Јововић.

Съ улыбой грустной и печально...

Съ улыбой грустной и печально
Смотрю на нынѣшнихъ людей,
Какъ пресмыкаются нахально,
Забывая только о себѣ.
На языкѣ рѣчей потоки
О жертвахъ милыхъ и любви!
Но рѣчи вовсе не жестоки:
„Карманъ всегда свой береги!“

Вѣдь это правило святое,
Увлечясь сердцу не даешь!
Ему покорно все иное
Освобождаетъ отъ хлопотъ.
Другой премудрый человѣкъ
Хотѣлъ отъ насъ бы ловкій скрыться,
Какъ это требуетъ нашъ вѣкъ!
Славяне жъ мы должны признаться:

Мы вѣки вѣрные слуги!
И рабы, рабы мы стараться,
Тушить огонь святой любви,
Чтобъ не пылалъ въ сердцахъ горячихъ,
На дѣло насъ онъ не будитъ,
Насъ, въ полуснѣ еще лежащихъ,
И въ будущность намъ не свѣтитъ.
Фр. Целестинъ.

Par rieči o hrvatskoj metrici.

(Našim mladim suradnikom.)

Hrvatska se metrika ne da učiti ni po njemačkih pravilih, ni po njemačkih primjerih (v. 21. br. „Slov. Sv.“ god. 1893.; v. „Der Königssohn Marko“, 9—18. br. god. 1894.; v. *listnice uredništva* pr. god.). Njemačkom poezijom vladaju jambi (v —) i anapesti (v v —), hrvatskom troheji (— v)i daktili (— v v). Njemačka se poezija od hrvatske razlikuje i time, što njemački stihovi (a) ili nisu nikako razdijeljeni (u dva ili tri diela), (b) ili su razdijeljeni cezura, dočim su (c) hrvatski stihovi uvijek (kada sastoje od više od tri stope) razdijeljeni (u dva ili tri diela) dierezama. Hrvatska je poezija, po tome, formalnom umjetnosti bogatija nego li njemačka (v. „Der Königssohn Marko“, 15.—18. br.).

U hrvatskoj poeziji najvažniji su stihovi ovi:

- 1) — v — v || — v — v — v
- 2) — v — v || — v — v
- 3) — v — v — v || — v — v — v
- 4) — v — v — v — v || — v — v — v — v
- 5) — v v — v || — v v
- 6) — v v — v || — v v — v
- 7) — v — v || — v v
- 8) — v — v || — v — v | — v v
- 9) — v — v || — v — v || — v — v v.
- 1) Čador penje || Sibirjanin Janko
Blizu dvora || Jele udovice.
- 2) Mene majka || ne da za te,
Nego me je || drugom dala.
- 3) Više konja jaše, || bolje sablju paše,
Većma vino pije, || većma dragu ljubi.
- 4) Šator penje Ugrin Janko || ukraj Save, vode hladne.
- 5) Osu se nebo || zvezdama,
Ovcama nema || čobana.
- 6) Vince je teklo, || nama je reklo.
- 7) Stade zlato || plakati,
Mlad je junak || tješiti.
- 8) Nit je mogoh || od radosti | ljubiti,
Već se stadoh || višnjem Bogu | moliti.
- 9) Da si bio || ti u krčmi, || gdje sam bio ja,
Popio bi || ravnu Peštu || i sav Budimgrad.

Napomenuti stihovi, razdijeljeni dierezama u dva ili tri diela, mogu se pisati, kano da je jedan dio = jedan stih.

- 1) — v — v 2) — v — v 3) — v — v — v
- v — v — v — v — v — v — v — v
- 4) — v — v || — v — v 5) — v v — v
- v — v || — v — v (v. 2.) — v v
- 6) — v v — v 7) — v — v 8) — v — v
- v v — v — v v (cf. 2.) — v — v
- v v — v v (cf. 7.)
- 9) — v — v ili: — v — v || — v — v (cf. 4.)
- v — v — v — v v
- v — v v

Krasnih primjera ima u Harambašića.

(Dalje dodje).

Priredio dr. Trnoplesar.

Bosenski jezik.

Iz Sarajeva, 19. decembra 1894.

(„Bosenski jezik“. — Beseda v pojasnilo.) „Slov. Svet“ in mnogi drugi slovanski časniki spodtikali so se že večkrat ob „bosenskem jeziku“, t. j. ob jeziku, kateri bosenska vlada imenuje „bosenski“ ali „deželni jezik“. Tudi zadnja (23.) št. „Slov. Sveta“ bavi se s tem vprašanjem, piše o novi razpravi Pražkih „Narodnih Listov“ o „bosenskem jeziku“. Jedro te razprave je to, da bode bosenska vlada z novim letom izdavalala nov lepoznanstveni list „Nada“ v bosenskem jeziku, ter da bode so-trudnike dobro plačevala, da doseže svojo svrhu, oddaljiti bosenski jezik in njegovo literaturo od občega pismenega jezika.

Bodi mi dovoljeno pojasniti to vprašanje. Pravim pojasniti, ne rešiti, kajti rešilo se ne bode tako naglo. Pri tem moram že najodločneje odbiti verjetno očitjanje, da sem pristaš vladine stranke v Bosni, ali celo prijatelj separatizma in cepljenja slovanskih rodov. Kdor vidi na svoje oči, kaj se godi v Bosni, kaj je bosenska uprava že storila za Bosno, in ve, kaj ista še namerja, ta napredka ne more tajiti, — to bi bilo smešno; ali zavoljo tega bosensko vlado v zvezde kovati, bilo bi prenačljeno, in jaz na to niti ne mislim, ker sem prepričan, da ni vse zlato, kar se sveti, da je v Bosni mnogo „Potemkinovih sel“, in da faktični napredek ni oddalječ ne dosega velike reklame in samohvale, katero širiti bosenska uprava razume izvrstno. Tudi se do sedaj nisem mogel sprijazniti z oblastnim policijskim aparatom, kateri se nikakor ne strinja z idejami devetnajstega stoletja, in kateri ne dopušča nikakega svobodnega gibanja v posedenih deželah. Toda o vsem tem nisem namenil pisati, vračam se torej k svojemu predmetu.

Prebivalci Bosne in Hercegovine slovanske so krvi, o tem nikdor ne dvoji. Malo število osamljiskih prebivalcev in nekoliko tisočev Spanjolcev se tu ne more upoštevati, še manje oni neslovanski elementi, katere je dovela okupacija v deželo. To je bilo bosenski upravi takoj jasno, ali jasno jej je bilo i to, da so ti slovanski prebivalci raznovrstni z obzirom na pokolenje, vero in zgodovino. Zgodovinarji učé, da so jeden del teh dežel zavzeli Hrvatje, a drugi, večji del Srbi. Po veri so sedaj prebivalci pravoslavni, katoliki in muhamedanci. Od teh se svoje narodnosti krepko zavedajo le pravoslavni. Oni zovejo svojo vero srbsko, in narodnost jim je nerazdružljiva od vere. Oni so Srbi, vera jim je srbska, narodnost srbska. Med katoliki so redki, kateri imajo jasno zavest o narodnosti. Narodno zavest je treba iskati le pri inteligenciji katolikov; le izobraženci nazivljejo svoj jezik hrvatski, množici katoliškega prebivalstva je njen jezik bosenski. Ako vprašaš katolika, katere je narodnosti, poreče

ti, da je *Bošnjak* in da govori *bosenski*, in ako mu pojasniš, da po deželi je *Bošnjak*, da pa v Bosni prebivajo Srbi in Hrvati, potem se vé poreče ti, da on ni Srb, ker on ni srbske vere, nego da je, ako uže mora biti nekaj drugega kakor *Bošnjak* — Hrvat. Naletiš pa tudi večkrat na katolika, kateri se nikakor noče udati, da bi bil Hrvat.

Muhamedanci se v obče ne prištevajo nobeni narodnosti; njihovi razumniki pozivajo se na koran, kateri baje pozna samo vernike in nevernike, zatorej se ne morejo pridružiti niti Hrvatom niti Srbom, ker so oboji neverniki. Oni so *Bošnjaki* in govoré *bosenski*. Agitaciji, katera prihaja od hrvatske strani, in katera je kolikor toliko pri katolikih probudila narodno zavest, posrečilo se je, da so se začeli tudi nekateri (mladi) muhamedanci, kateri se zanimajo za literaturo in politiko, prištevati Hrvatom, ali ti možje so redki, ali še redkejši so mohomedanci, kateri bi se zvali Srbi. Ako bi se našel kje kakov muhamedanski Srb, po njem bi bilo, izgubil bi ves svoj ugled med svojimi soverniki, smatrali bi ga odpadnikom in izdajalcem.

Glasi muhamedancev „*Bošnjak*“ tvrdi, da oni so in hočejo ostati *Bošnjaci*, da je njihov jezik *bosenski* in nobeden drugi, ter dokazuje, da so *Bošnjaci* po svoji zgodovini, kulturi, junaštvu in slavi poseben narod, kateri se ne more in ne sme izjednačiti niti s Hrvati niti s Srbi, — *Bošnjaci* da so potomci junaških dedov in dolžni ohraniti bosensko ime tudi svojim naslednikom.

To so v glavnem razmere, s katerimi mora računati uprava Bosne in Hercegovine. Vlada, prevzímši upravo v teh deželah, morala je orati ledino na polju politiške uprave, sodstva, šolstva itd. Povsod je bilo mnogo dela, a ne dostajalo je zanesljivih in sposobnih delavcev. Organizacija vseh vej moderne uprave združena je bila z velikimi težavami. Muhamedanci so bili fiktivni posestniki in gospodarji zemlje, uživajoči vse pravice in povlastice, vsi drugi uživali so le toliko pravic, kolikor so jim jih odmerili, a nosili so težka bremena, katera so jim nakladali ravno tisti gospodarji po svoji volji.

Naloga nove uprave je bila umiriti in za se pridobiti najvažnejši element prebivalstva, muhamedance, zato pa tudi druge prebivalce zadovoljiti in olajšati jim bedno stanje. Za to je bila organizacija nove uprave jako težka, toda o teh težavah nočem govoriti, da se zopet ne oddaljim od „bosenskega jezika“. (Konec prih.)

Ruske drobtinice.

Съ міру по ниткѣ, годуу рубаша.

Злые вихри. Романъ нашихъ дней Вс. С. Соловьева. Спб. 1894. г. — Junak je glasbenik — improvizator, čista estetična duša, težeča za idealom v sovremenem društvu, ki nima idealov, in vso iskrenost duši s sebičnim umovanjem. V takem društvu dolgočasni se junak: on ne umeje ljudij, živčih jedino le za „borbo za obstanek“. To borbo so v Rusiji propovedali kot neko blagovest v šestdesetih letih, seveda po zapadnem primeru, ko so se na zapadu tako navduševali za teorijo Darvina ter jo še pretiravali. Na tej ideji vzraslo je celo pokolenje tudi v Rusiji, in jel se je kazati žalosten sad. Junak živi v višem in srednjem Petrograjskem društvu. Pisatelj jako dobro pozna to društvo.

Čin se razvija v romanu lahko in naravno brez nepotrebnoosti. Velikosvetska junakinja Vilimska-Talubjeva je moderna Penelopa, vsaj kaže se tako, ki pozna le jedno naslodo, naslodo „zmage“. Tej strasti za voljo ona dela dobro in pomaga mnogim do dobrih služeb, a i dela to le tedaj, če sama kaj potrebuje, in sicer sredstev za svoje življenje. Če pa ima sama dovolj, ne meni se za človeško trpljenje. To je res sodoben tip! Tudi brat junaka moža te Penelope je sodoben človek. Ko je dovršil vse-

učilišče, bil je hud radikalec, potem pa se je podal — sovremenosti ter postal jako praktičen. Ženitba daje mu stalen položaj v društvu. Za uslugo velmožu dobiva v Petrogradu veliko mesto. Z bratom pa je tu cinično iskren ter se smeje svojemu prejšnjemu radikalizmu in vsem prepričanjem. „Človekoljubi“, pravi, imajo vsi kak skrit sebičen namen. Za to mora pameten človek loviti udoben slučaj — za svojo korist. Ta lov in zmaga, to je najslajši užitek. O njem govoré v društvu s „poštovanjem“, da je on človek, kakoršnih treba. A knez Vovó ljubi veselje in se veseli življenja, če tudi dobro pozna in umeje temne strani. Ni zloben, ima dobro in čuteče srce, a vendar je nepotreben in nekoristen v društvu.

Junak Anikéjev vljublja se v Alino, ali jo zanemari, in ta stopa v — fiktivni brak (zakon) z nekim knezom, ki potrebuje lepe žene za svoj vspeh v velikem svetu. Alina res vspeva in z njo tudi njen knez, a proti obožavateljem je hladna. Le Anikéjevu se zopet podaja, ali ona ga uže ne umeje, in ljubezen se hitro končuje.

V hiši kneza Chrepeléva živi s staro materjo Olga Travnikova, ki pa po smrti babice zapušča dom, da bi živela „s svojimi trudom“, in se seznanja z vseuč. dijakom Weissom, ki je „tolstovec“. Sanjarita, kako bodeta srečno živela na deželi, ali „Kreutzerova sonata“ zakrivi, da dijak zapušča svojo drago, saj brak po novem učenju ni nič dobrega.

V tem hudem „viharju“ pa svetiti dve osobi, verni, sluga Platon Pirožkov in kneginjica Ninette Chrepeléva. Ta sluga je smešno-genljivo zvest svojemu gospodu, če tudi mu krađe papirose (cigaretke) in čita njegova pisma. Nina Chrepeléva je najbolj pozitivna oseba tega romana. Stara je jedva 18 let. Na njo jako vpliva Anikéjev. Ona posebno rada čita evangelije in se čudi, da mi kristijani se nekako sramujemo svoje vere. Vse obrede vršimo le za to, ker je taka navada. Ona pa hoče živeti res po kristijanski, a bila je nesrečna, ker jo je zapustil zaročnik grof Iljinski, ker ni bila dovolj bogata. Tudi domači so jo zavrgli, in beži k bogati teti Mariji Erastovni. Živeti hoče za druge, kogar bi srečala v potrebi na poti življenja. Prvo pridobiva za svojo misel teto. Pomaga Olgi, kojoj zapušča tolstovec, ter jej sama streže. Tudi za Anikéjeva skrbi mlada kneginjica, da si s tetino pomočjo uredi posestvo ter je pripravljen pomiriti se s ženo.

Vsi tipi tega romana so res zanimivi tudi za nas, saj pač nikdor ne bo tajil, da marsikak žarek resnice ruskega življenja osvetljuje tudi nas in naše življenje? Tudi pri nas so se okolnosti zasukale tako, da borba za ljubi kruhek le prerada zakriva in duši vse više težnje. Ali se motim? — C.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Prijateljem našega lista se priporočamo, da širijo „Slov. Svet“ povsod po domovini.

Slovenski poslanci v deželnem zboru Tržaškem izročili so dne 10. t. m. povodom otvoritvene seje deželnemu glavarju, dru. Ferdinandu Pitteriju, naslednjo, italijanski sestavljeno izjavo: „Prejasni gospod deželni glavar! Uvažujé, da slovenskim poslancem okolice tržaške v deželnem zboru v narodnostnih vprašanjih stoji nasproti jedna sama in kompaktna večina; uvažujé, da pričajo dosedanje skušnje, posebno pa skušnje iz sedanje legislativne dōbe, da se je ta večina v vsakem slučaju pokazala nasprotno vsem opravičenim zahtevam Slovencev te mestne pokrajine, in to ne le národnim zahtevam, ampak celó morálnim in materijalnim; uvažujé, da je položenje podpisanih poslancev v deželni zbornici nevzdržljivo tudi zaradi dejstva, da so izpostavljeni zasramovanju od strani občinstva na galeriji, kar jim onemogočuje svobodno izvrševanje svojega mandata; uvažujé, da so v programu sedanjega deželnozborskega zasedanja razni predlogi, kateri se neposredno dostajajo národne, morálne in materijalne koristi Slovencev v tej mestni pokrajini; uvažujé, da bi se morali podpisani postaviti v najodločnejšo opozicijo proti tem predlogom; uvažujé, da dogodki iz najnovejših časov opr-

vičujejo bojazen, da bodo podpisani poslanci v tem zasedanju izpostavljeni še silnejšim napadom, nego doslej, in uvažuje, da visoka vlada še ni dala zaželenih garancij, kakršnih so zahtevali nekateri poslanci v državnem zboru. Interpelacijo, predloženo v seji z dne 14. decembra 1894, glede na svobodo osebe in govora v sedanjem zasedanju deželnih zborov istrskega in tržaškega: izjavljajo podpisani poslanci, da se vzdržé vsakršnega sodelovanja v sedanjem deželnozborskem zasedanju. Zajedno prosijo Vašo Prejasnost, da blagoizvolite vzeti na znanje to izjavo ter da priobčite isto visoki zbornici. Izvolite, prejasni gospod deželni glavar, vsprejeti izraz najglobljega spoštovanja in udanosti podpisanih. V Trstu, 10. januarja 1895. Ivan Nabergoj, Ivan Goriup, Ivan Marija Vatovec, Fran Dollenz.

Spomenica mestnega sveta Tržaškega, katero je preprečilo namestništvo, kakor je znano, je vendar prišla v Rim. V spomenici se zahteva: 1) da se odpravijo slovenske propovedi iz vseh župnih cerkvâ v mestu, ter se nadomestijo z italijanskimi; 2) da se uvede v Šklednju, pri sv. Ivanu, v Rojanu in v Barkovljah vsako nedeljo in praznik vsaj po jedna italijanska propoved; 3) da se v vseh cerkvah uvede in vedno ohrani vse bogoslužje izključno v latinskem jeziku; 4) da se vzgajajo oni mladenci, ki se posvetijo svečeniškemu stanu, tako, da postanejo zares božji služabniki, to je, katoliški veri udani in deželi koristni. — Italijanska gospodovalna stranka na Tržaškem je uže pijana uspehov in zato ne pozna več mej svojevolje!

Dmitrij Slavjanskij Agrenjev, ki sedaj s svojim zborom koncertuje v Ljubljani, priredi tudi v Trstu v gledališču Politeama Rossetti dva koncerta z jako zanimivimi programi, in sicer dne 14. in 15. t. m. Ti programi so toliko zanimivi, da se udeležé sosebno Slovani iz Trsta in pa iz okolice in Krasa v velikem številu teh, v zapadni Evropi neobičajnih koncertov Slavjanskega.

Ital. listi agitujejo proti obiskovanju teh koncertov. Slovani naj storijo svojo dolžnost!

Slovenecem sovražne Goriške odvetnike objavila je „Soča“ z imenom in stanovanjem. Ti možje so namreč v svoji strasti poslali ministerstvu protest proti rabi slovenščine pri Goriškem okrajnem sodišču, dasi pod poslednjo spada malo da ne trikrat toliko Slovencev kakor Lahov. —

Ljubljanskega Sokola občni zbor vršil se je dne 5. t. m. Udeležilo se ga je kakih 100 članov. Starosta Hribar je pozdravil prisotne in povdarjal važnost letošnjega leta, ko se „Sokol“ preseli v prostore „Narodnega doma“. Iz tajnikovega poročila je razvidno, da je „Sokol“ v prošlem letu lahko zadovoljen s svojim delovanjem in s svojim finančnim položajem, ker je imel v gotovini 626 gld. 24 $\frac{1}{2}$ nvč. prebitka, kakor je poročal blagajnik. Za letošnje leto bil je izvoljen starostoj zopet z navdušenjem jednoglasno Ivan Hribar. Tudi lani „Sokol“ ni pozabil svoje zadače kot narodno društvo, in dovolile so se podpore v različne narodne svrhe, kakor za spomenik dr. Račkoga, „Miru“ za narodne šole in dr.

Občni zbor pevskega društva „Ljubljana“ se je vršil dne 7. t. m. K zborovanju je prišlo nad 50 izvršujočih članov. Iz poročila tajnikovega je razvidno, da je delovalo društvo v prošlem letu marljivo, kajti nastopilo je javno 31 krat. V prošlem letu je društvo zasnovalo mešan zbor, ki ima sedaj 20 pevk. Tudi društveno zastavo si je društvo sklenilo kupiti, in je nabran v to svrhu lep znesek. Dohodkov je imelo društvo 1115 gld.,

troškov pa 1072 gld. Novim predsednikom je voljen Vek. Jenič.

Iz deželnega šolskega sveta kranjskega, ki odločuje o najbistvenejših interesih cerkvenih in narodnih, so odpravili narodovega ljubimca Tomo Zupana, ki je dalje časa to mesto zavzemal na občo zadovoljnost, a pustili so v njem narodnega nasprotnika.

Koroški deželni zbor je sprejel v svoji drugi seji letošnjega zasedanja dne 4. t. m. nasvet dr. Steinwenderja, da se za volilno preosnovo izvoli poseben odsek deveterih članov.

Občinske volitve na Koroškem so se ponekod slabo obnesle. V nekaterih občinah, ki so bile do sedaj vedno v slovenskih rokah, so zmagali nemškutarji, ako ne povsem, vsaj deloma. Krivo temu ni gotovo nič drugega, nego materialna zavisnost slovenskega kmeta od Nemcev.

Politiško društvo „Jednakopravnost“ v Idriji se je osnovalo in imelo svoj prvi občni zbor 6. t. m., na katerem se je izročilo vodstvo vrlim narodnim možakom. Društvu je namen, „delovati za politički, gmetni in duševni stanovski in narodni napredek sosebno delavskega in kmetskega stanu, ter za narodno in stanovsko jednakopravnost.“ V to svrhu bo prirejalo zabavne in poučne shode in predavanja, razdeljevalo in izdavalo po potrebi knjige, časnike in tiskovine ter po svoji moči podpiralo potrebne in zaslužne člane. Delokrog društva je vsa Kranjska, vendar se hoče omejiti najprej na Idrijski sodni okraj, kjer je postavilo podstavo izvrstne organizacije. Društvo je *proo* te vrste na Kranjskem in vzor narodne organizacije. Na tak način naj nadaljujejo in napredujejo Slovenci po vseh pokrajinah — kakor zavestna Idrija, zavestno *preprosto* ljudstvo. Pozdravlja je najiskreneje dobri *začetek*, želimo lepega napredka in društvu mnogo *podpornikov* s 50 koronami! — *il.*

Maruša Pavla Neureutter, češka rodoljubkinja v Pragi, je poslala družbi sv. Cirila in Metoda za Istro velikodušno darilo v znesku 50 gld. s pripomnjo, da tudi v bodoče pošlje vsako leto družbi enak znesek.

b) ostali slovanski svet.

V češkem deželnem zboru utegne priti do velikega nasprotstva med posameznimi strankami in pa deželnim odborom. Poslednji predlaga namreč, naj se pomnoži število deželnih odbornikov, česar posledica bi bila povikšan vpliv Nemcev in veleposestnikov v deželnem odboru. Ker je treba dvetretjinske večine, da se sprejme predlog, se ta težko doseže, kajti protivni predloga niso samo Mladočehi, ampak tudi mnogo staročeskimi poslancev.

Mladočeski klub je imel v Poděbradu 6. t. m. svoje zborovanje, pri katerem je radikalni poslanec Rašin izjavil, da se je v tej kratki dobi, odkar je državni poslanec, prepričal, da bode narod češki kmalu deloval z vsemi sredstvi na to, da njega poslanci ne nastopijo več v parlament. Rašin je govoril tudi proti namestniku in omenil kraljev reskript, na kar pa je vladni komisar razpustil zborovanje.

V češkem dež. zboru se je zavrgel predlog, da naj preneha izjemno stanje. Mladočehi so govorili za občo volilno pravo, dr. Rieger pa, da bi se raztegnilo volilno pravo tudi na take razrede, ki ga še nimajo doslej, in da naj se razdelé volilni okraji takó, da bi imeli obe narodnosti jednako pravo.

Gališki deželni zbor se bode baval tudi z volilno preosnovo, zlasti z novim deželnim volilnim redom. Tudi Poljaki so naposled uvideli to potrebo, dočim so se Rusi

za to potegovali uže več let, se ve da brez vspeha. Rusom se namreč godi v deželnem zboru gališkem tako, kakor Slovencem v štajerskem, in pa še drugod. Govorilo se bode tudi o zasnovi poljske trgovske akademije, kojoj misel je sprožila vlada sama.

Pangermanizem na Štajerskem je očito dokazan s tem, da so o priliki, ko so štajerski Nemci sklenili prirediti gledé osemdesetletnice Bismarckove posebno slavnost, vsi štajerski nemški časopisi jeli nevsmiljeno udrihati po listu, ki se je drznil imenovati to Bismarckovo slavnost v Gradcu „nepatrijotično demonstracijo“.

Štajerski Nemci proti slovenščini. Deželni zbor štajerski je naložil v prošlem letu deželnemu odboru, da naj ustanovi na deželni realki v Gradcu tečaj za slovenščino, da bi tako dobili za slovenski Stajer slovenščine sposobnih uradnikov. Deželni odbor pa sedaj poroča, da se izmed dijakov ni oglasil ni jeden za pouk v slovenščini češ, da se rajši uče angleški, nego slovenski.

Primas Vaszary naglašja v svojem sedaj izšedšem pastirskem listu važnost in svetost zakona; civilno poroko pa označuje kot veliko opasnost za katoliško vero, prava cerkve in pa za javni mir.

Hrvat. akad. društvo „Zvonimir“ na Dunaju priredi dne 30. t. m. v proslavo 25letnega umetniškega delovanja hrvatskega glasbenika Iv. pl. Zajca koncert s plesom. Čisti dohodek je namenjen društveni knjižnici.

Slovakom je kruta usoda pobrala v kratkem dva vzorna moža-narodnjaka. Dne 3. t. m. jim je umrl Samuel Novak, prvi branitelj in bojevnik slovaške narodnosti proti madjarskemu šovinizmu; razven njega pa izgubili so dne 1. t. m. nič manj vnetega narodnjaka, pisatelja župnika Andreja Siberinija.

Ogerska kriza. Dunajske novine prinesle so vest iz Pešte, da tu vse nejevoljno pričakuje rešenja krize. Grofa Khuen-Hedervarya so bili uže izpustili iz programa, a sedaj se zopet čuje, da ga bode podpirala liberalna stranka, ako se obveže, da hoče delovati izrecno in odločno v smislu njenega programa. Kolikor se da posneti iz banovih izjav, je on pripravljen podvreči se ali programu vladine ali liberalne stranke, ako ga kralj pozove, da sestavi ministerstvo. Najnovejše vesti javljajo, da se je ban odpovedal ministerskemu predsedstvu, ker ne more sestaviti kabineta, ki bi vstrajal; zato je mesto njega izbran grof Banffy.

Po dolgih pogajanjih je dobil Banffy zadačo, da sestavi novo ministerstvo. Grof Khuen Hedervary je pripravljaval pot za rešenje krize, ali do sestavljenja ministerstva tudi ob tej priliki ni prišel. Menijo pa vsaj optimisti, da novo ministerstvo bode prehodno do konservativne vlade. Za Slovane bode odločilna le doba, ko pride ministerstvo, katero dobi zadačo, da spravi v parlament tudi zares slovanske narodne zastopnike, in da napravi spravo z nemadjarskimi narodi.

Poljski gimnazij v Tešinu se osnuje v jesen leta 1895., pa ne po vladi, dasi imajo Poljaki svoje poslance v koaliciji. „Matice školská“ je imela meseca decembra prošlega leta v istem mestu shod, kjer se je vsprejel načrt o zgradbi gimnazija. Sklenili so tudi naprositi gališki deželni zbor za subvencijo k zgradbi in poslati k cesarju deputacijo o tej stvari. Denarja, nabranega v to svrhu, je uže nad 47.000 gld.

Delavske demonstracije na Ogerskem se vedno bolj množé, ker so začeli socijalisti po deželi strastno agitovati za obče volilno pravo. V Pešti so se primerile o

priliki, ko so delavci uprizorili demonstracijo, krvave rabuke. —

Socijalisti na Dunaju so si ustanovili svoj dnevnik. Dunajska „Arbeiterzeitung“ izhaja od nov. leta sem vsak dan; ureduje jo Žid dr. Adler, in to kaže, da delavci s pomočjo židovsko bodo opeharjeni v odločilne trenutke!

Poljska Omladina. Poljski časopisi so svoječasno pisarili silno neprijazno proti češki takó zvaní Omladini; prekosili so v tem pogledu celó nemško-židovska glasila. Sedaj imajo Poljaki sami isti slučaj. 26 dijakov Tarnopoljskega učiteljskega in pa Tarnopoljskega gimnazija je uže 8 mesecev v preiskavi radi tajnega združenja, veleizdaje in žaljenja cesarja. Sodišče je pri preiskavi dobilo neki jako važne spise v roke.

Bolgarska. Nikola Suknarov, bolgarski rodoljub, je nedavno v Sofiji umrl. Pokojnik je bil v Karavelovem kabinetu minister, a naposled član kasacijskega dvora. Bil je velik prijatelj Srbov, in je vedno povdarjal slogu med Bolgari in Srbi. Koliko srbskih begunov se je leta 1883. zatekalo v njegovo gostoljubno hišo! Isto tako se je vedno potegoval za prijateljstvo z Rusijo. Narodna bolgarska stvar je izgubila v njem svojega najboljšega zastopnika.

Dragan Cankov se je zopet povrnil iz prognanstva v domovino. Bil je povsod slovesno sprejet in radostno pozdravljen. V Slivnici je odgovoril na pozdrav, da je vsakega Bolgara dolžnost, da deluje za spravo z Rusijo, brez katere Bolgarija ne more sestajati. Ako je knez res prijatelj narodu, tedaj bode sprava lahka. Uslovje sprave je pa pravoslaven vladarski dom. Za časa svojega prognanstva je bival Cankov većinom na Dunaju, potem v Petrogradu in Belemgradu. Povsod in vedno je deloval za svobodo svoje domovine, za katero je sedaj zopet poklican delovati doma med narodom. Kako se vrti kolo usode! Cankov je zopet doma, Karavelov je izpuščen iz zaporu, Stambulov je pa uže z jedno nogo v Črni Džaniji! Morda vendar zadene tirana Stambulova zaslužena kazen!

— ii

Koronanje carja Nikolaja II. in pa carinje bode meseca aprila v Moskvi. Car se kaže pravičnega Poljakom in katolikom. Poljaki pa skušajo prikupiti se carju. Več Poljakov darovalo je za spomenik umrlemu carju po 1000 rubljev.

Rusko časopisje se tako množi, da se je izročilo v Petrogradu vladi nedavno 80 prošenj za izdavanje novih časnikov.

Prof. dr. A. S. Budilović, rektor Jurjevskega vseučilišča, kateremu se je bila izročila reorganizacija nekđaj čisto nemškega gornjega učilišča, je pri ruski vladi izposloval zidanje pravoslavne vseučiliščne cerkve v Jurjevem.

Vseučilišče v Derptu, ki je bilo nekđaj povsem nemško, preustrojilo se je v smislu, da z novim letom (13. januvara t. l.) pričnejo vsa predavanja na ruskem jeziku, kakor je ukazala vlada.

Raba staroslovenskega jezika pri bogoslužnju. Kakó je treba rabiti ta jezik pri bogoslužnju, razložil je n. pr. lani Posilovićev velikonočni parstirski list; te odločbe sedaj priobčujejo združene; te so po odredbi „Congrationalis rituum“ v Rimu iz l. 1892: 1. Staroslovenski jezik sme se rabiti pri liturgijskih funkcijah povsod, kjer je bil do sedaj zakonito v rabi; 2. pri sv. maši ne sme se latinski jezik zamenjati s staroslovenskim. Vendar je pripušćeno, da se tam, kjer je poslednji prišel v rabo, epistola in evangelij, ki se pojeta latinsko, prečitata tudi v staroslovenskem jeziku; 3. ako ima kak svečenik pravico,

pri sv. maši rabiti staroslovenski jezik, mora, ako opravlja bogosluženje v cerkvah, kjer je v rabi latinski jezik, posluževati se poslednjega, in obratno mora svečenik, ako opravlja bogosluženje v cerkvah, kjer je v rabi staroslovenski jezik, posluževati se istega in ne latinskega.

Božič v Dalmaciji. Božični broj najboljšega njemačkoga ilustrovanoga lista „Leipziger Illustrierte Zeitung“ donio je medju drugimi prekrasnim slikami, takodjer „Der Weihnachtsklotz in Dalmatien“ (badnjak). *Original zeichnung von F. Schlegel.* U tumaču slike opisani su veoma lepo stari običaji hrvatskoga naroda u Dalmaciji.

Evo Vam početka: „Die Dalmatiner, deren uralte Sitten und Bräuche, deren tiefempfundene Poesie, deren Gastlichkeit und Ehrlichkeit, deren Familienleben uns Deutsche so anheimelt, feiern das Weihnachtsfest ebenso schön und innig wie wir, nur in etwas anderer Weise.“ *Dr. Tr.*

Srednjih šol v Avstriji je 16 nižjih gimnazij, 4 realne gimnazije, 144 višjih gimnazij; 15 nižih in 65 višjih realk. Po učnem jeziku je 99 gimnazij nemških, 41 čeških, 42 poljskih, 9 dvojezičnih, 4 italijanske, 3 hrvatske in 1 ruska. Od kranjskih gimnazij je 1 nemška, 4 so pa dvojezične. Realk je 57 nemških, 15 čeških, 4 poljske, 3 laške in 1 srbohrvatska.

Poljska nezavisna cerkev. Katoliški biskup Gortsmann v Ameriki in pa poljski svečenik Kolaszcarski v Clevelandu prišla sta v navskrižje, zaradi katerega je poslednji proglasil sebe in svojo poljsko župo nezavisno od rimokatoliške cerkve. Verniki dotične župe so izvolili predstojnikom svoje nezavisne cerkve Kolaszewskega, ki se je v jurisdikciji podvrgel starokatoliškemu nadbiskupu. Poslednji je prišel in blagoslovil novo cerkev in posvetil nekoliko novih bogoslovcev. Pozneje je bila nova seja, v kateri so sklenili in odobrili tudi nadaljnje postopanje v omenjenem smislu, ustanavljat namreč nezavisne poljske cerkve. Glasilo nezavisne poljske cerkve je v poljskem jeziku pisan časnik „Intrzenka“, ki izhaja v Clevelandu.

Knez Esper Esperović Uhtomsky tajnik ruskega carja je obelodanil v „Mosk. Vjed.“ članek pod zaglavjem: „Angleško-japonske namere glede Kitaja“, v katerem razjašnjuje, da so ruski interesi v sedanosti identični s potrebami Kitaja, kateremu sedaj preti poguba.

KNJIŽEVNOST.

Vituv robenec. České mládeži a jejím přátelům napsal J. Braun. Cena 70 nvč.

Slezská svatba. Slezské kroniky sešit 8. a 9. Popsal Jan Vyhliďal. Str. 83. Cena 30 nvč. V Opave. Nákladem dr. Fr. Slámy. Jako dobro sestavljeno delce in po svoji vsebini kaj zanimivo.

„Сръпске дјевје узпе“, izdal Al. Jorgović v Novem Sadu. Knjižico je založila „Matica Srpska“. Knjižica ima 24 pesmij z notami, pri vsaki pesmi pa je popisan način, kako se igra.

„С. Петербургскій Духовный Вѣстникъ“ imenuje se novi časnik, ki ga izdava počevši s 1. januarjem t. l. sv. Synoda.

„Русское Слово“ zove se novi list, ki je začel izhajati z letošnjim letom v Moskvi. Program mu je: pravoslavlje, samodržavje in pa narodnost.

Opomnja upravnistva. Posamičniki in društva, ki še niso vedeli, da se „Sl. Svet“ izpremeni v tednik, poslali so naročnino še po starem; te prosimo vljudno, da prilično ali ob ponovitvi naročnine, dostavijo dotične zneske. — Med starimi dolžniki nekateri še niso poravnali svojega dolga; nadejamo se, da storijo to še ta mesec. — Nekateri, ki so prosili za znižano naročnino, vsled posebnih gmotnih razmer, dobivali bodo list po izraženih željah. — „Parlamentär“ kot dnevnik se priporoča posebno dijaškim društvom, ki dobivajo list brezplačno, naj bi agitovali, da se „Parlamentär“ naroči po gostilnah in kavarnah, kamor zahajajo Slovani. Mi pa se nadejamo, da dijaki slovenski in tudi hrvatski bodo sami od sebe zahtevali tudi naš list na takih javnih shajališčih. Za sedaj konstatujemo dejstvo, da na Dunaju so dosegli dijaki, da uže najdeš v kavarni „Sl. Svet“, v tem ko ga do danes nima nobena Ljubljanska gostilna in kavarna, takisto ne v Gorici, Celju, Mariboru, Kranju, Novem Mestu, a tudi ne nobena Zagrebska in nobena kavarna in gostilna med hrvatskim narodom. Pri našem novem tedniku se nadejamo odslej boljšega gleda na javne kraje in tudi razna društva. — Hvala vsem tistim, ki so nam blagohotno javili adrese, na katere je možno poslati „Sl. Svet“ na ogled. Sedaj po novem letu smo razvideli, da po celih sedmih letih niti na Slovenskem ne poznajo še povsod „Sl. Sveta“; takó dobro so ga poleg drugih faktorjev prikrivali in prosledovali privilegovani rimski katoliki z dr. Mahničem na čelu, in takó kolegijalno in „neustrašeno“ so ga priporočala nekatera glasila, ki se prištevajo narodni stranki raznih pokrajin!

Listnica za lepostovrje. N. H. Salonsko življenje v nas se ni še razvilo. Salonske formalnosti nekaterim so smešne, nekaterim nepoznane. — Salonskih fraz nemških in italijanskih (in francoskih) ne smeš — vsaj ne vseh — ad verbum prevajati na slovenski (in hrvatski). — Salonsko življenje, kakoršno nas učijo učitelji plesa in francoske guvernante, malo vredi, — če mu se ne pridruži nekaj duhovitosti in nekaj naravne gibčnosti. *Takemu salonskemu življenju je treba, da odgovarjajo tudi fraze in konverzacija v obče.* — Razven tega imamo opomniti, da ste izpustili važno točko: zakaj je prijateljica B nesrečna? Prijateljica A srečna je in presrečna v svoji obitelji, mili in dragi obitelji — A prijateljica B? — Das ist eine alte Geschichte. Doch bleibt sie ewig neu — — — Sl. M. „Vjetrić puše, Snieg se vije — Za tobom mi Sree bije“. To je najboljša kitica. — Pošto smo od Vas do sada dobili barem 40 pjesama, evo nas, da Vam izrečemo, što mislimo i kako sudimo. 1. Vaši stihovi nijesu gladki, koli su u našoj narodnoj poeziji, jer u njih, da navedem barem jedno, dočetak stopa prečesto konsonantski. — U Vaših pjesmicah ne ima dosta duha i duhovitosti. 3. Predmet nije nov, pače prestar. — Čitajte narodne pjesme, osobito šaljive, Harambašića, Tresića, Gregorića, in druge. Do vidjenja čim prije! — B. Ž. Cum duo faciunt idem, non est idem. Prešernu je pesem o istem predmetu bolje uspela. — Zdravo! — M. D. Misel je pravo lepa. Ali — ali Vi še niste proučili metrike. Učite se je po domaćih pravilih in primerih, ne po nemških in italijanskih. — Tudi v „Slovanskom Svetu“ bodemo razpravljali o našoj metriki. Srečno!

Dr. Tr.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsako soboto na 8 straneh, slučajno s prilogami. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke pri upravnistvu po 8 kr. — *Zunaj Austro-Ogerske* na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravnistvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu (ulica Molin grande, št. 2).

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik.** — Tisk tiskarne **Dolenc.**